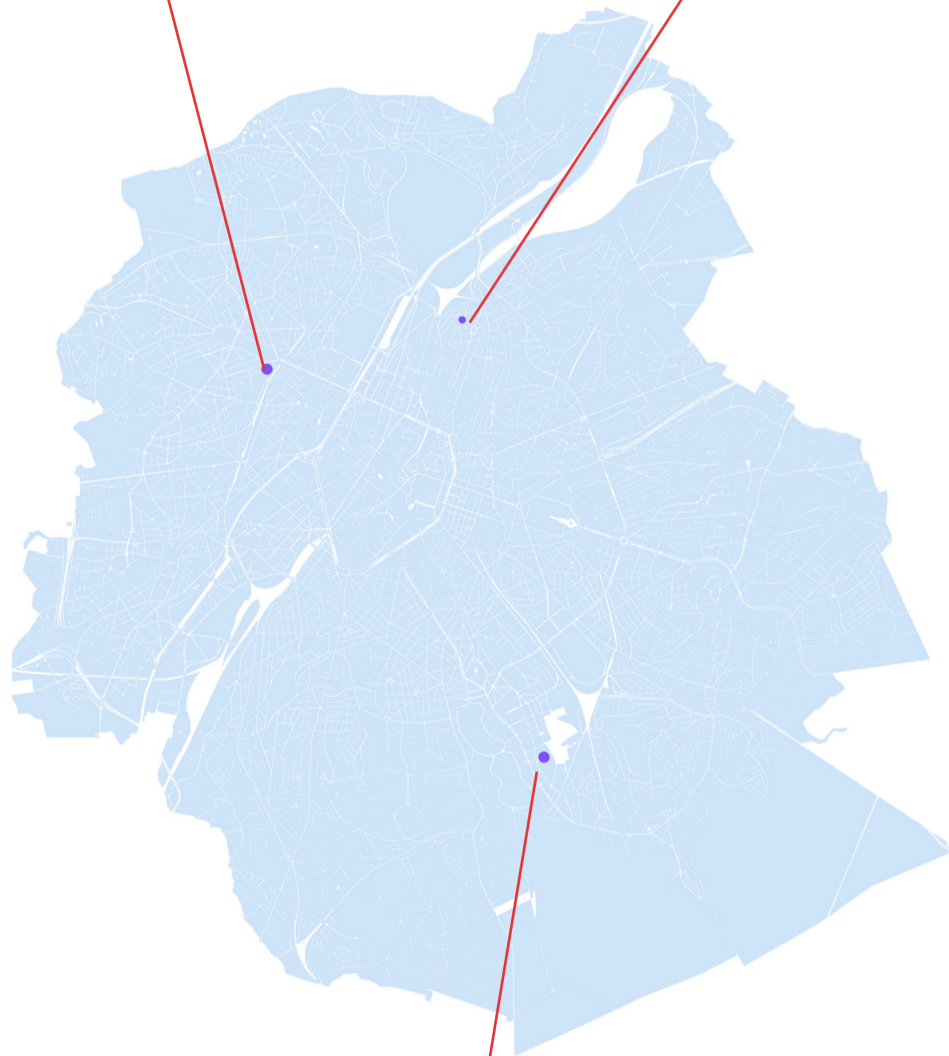

Case studies

Comenius, Koekelberg

Comenius Koekelberg

Gegevens:

De school

Adres: Felix van de Sandestraat, Koekelberg

Taal: Nederlands

Aantal scholen: 3

Niveau(s): Kleuter - lager - secundair

Aantal leerlingen: 50 kleuter, 300 primair, 1000 secundair

Speelplaats: voldoende groot, nooit openbaar gebruik

De buurt

Openbaar vervoer: Er zijn geen trams noch bussen die passeren

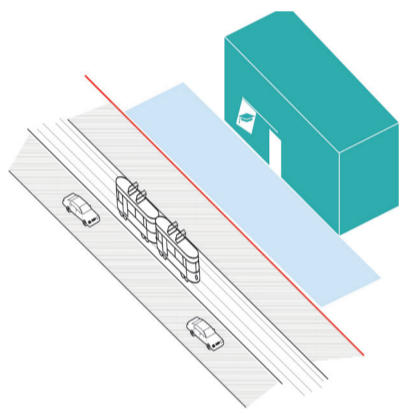
Specificatie auto : Quartier

Specificatie OV: Wijk

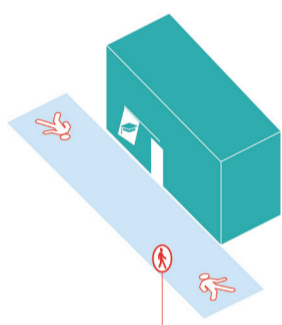
Specificatie voetganger: Comfort

Specificatie fiets: Wijk

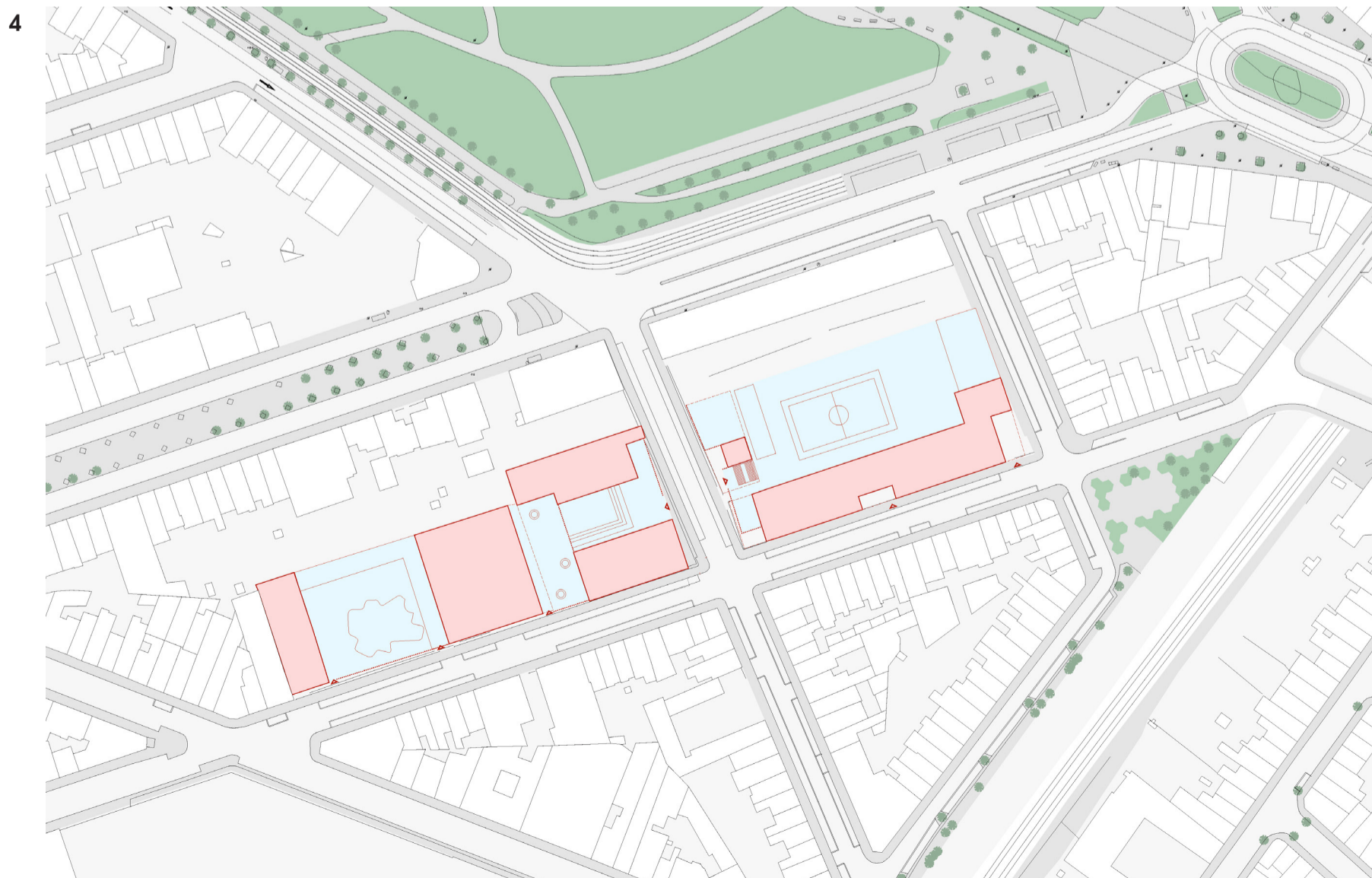
Type schoolomgeving:

Schoolvoorplein

Voetgangerszone

1-3
foto bestaande situatie

4
Plan bestaande situatie

Analyse: directe schoolomgeving

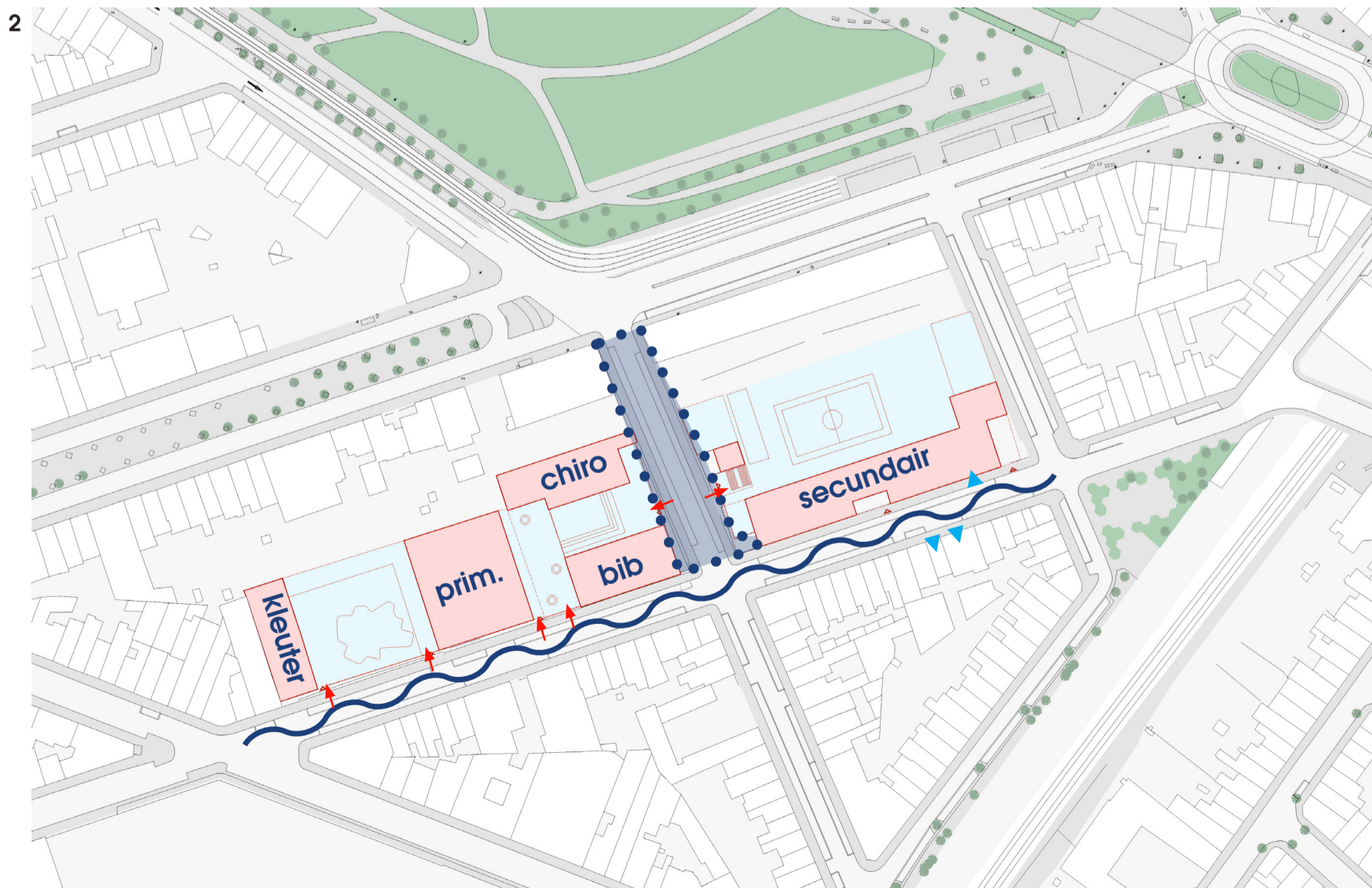
De analyse van de schoolomgeving begon met een informatieve sessie waarbij lokale actoren werden uitgenodigd. Ouders, leerkrachten, directie, omwonenden en gemeentemedewerkers werden gevraagd hun kennis, bezorgdheden, noden en wensen te delen. De workshop werd verdeeld in 2 zodat zowel de directe als de indirecte schoolomgeving kon worden besproken.

De directe schoolomgeving bevat een cluster publieke gebouwen bestaande uit de secundaire school, een groeiende basisschool, een crèche, een sportzaal, een bibliotheek en een jeugdbeweging. Hoewel het om nieuwe gebouwen gaat is er geen ruimtelijke verbinding tussen de verschillende gebouwen. Allen zijn ze afgesloten door grote hekken en vormen ze eilanden. De ingangen naar de secundaire school en de bib bevinden zich op de Dapperenstraat, terwijl die van de lagere school en de crèche zich op de Felix van de Sande straat bevinden. Het is de intentie van de gemeente de Dapperenstraat autovrij te maken en de Felix van de Sandestraat te verzachten. Deze laan is lang, breed en lineair waardoor er vaak snel gereden wordt. De parkeerplaatsen verhinderen het zicht naar de voetpaden, die op hun beurt heel erg smal zijn in verhouding met de breedte van de straat. Hoge hekken scheiden de schoolomgeving fysiek en visueel van de buurt. Het ophalen en afzetten van de kinderen vindt achter de hekken plaats, en ook de fietsenstallingen van de kinderen en de leerkrachten krijgen een plaats op het terrein van de school. Hoewel de architectuur de aanwezigheid van de scholen in de verf zet, is hier niets van te merken in het straatbeeld.

Omdat de schoolgebouwen nagenoeg heel de straat inpalmen, zijn er weinig in- of uitgangen die moeten worden opgehouden. Dit biedt de mogelijkheid een breed en afgeschermd voetpad aan te leggen aan de kant van de scholen. Ook aan de andere straatkant zijn er slechts 3 parkings waarmee moet worden rekening gehouden.

Het is de wens van de ouders om een veiligere schoolomgeving te creëren, vooral aan de ingangen op de FvdS straat. Een duidelijk leesbaar hiërarchisch straatbeeld geniet hierbij de voorkeur om de veiligheid te vergroten. Gezien de hoeveelheid scholen in de wijk ontstond het idee om een schoolwijk te creëren. Met straten die in het teken van de scholen staan, zodat deze zich niet moeten wegsteken achter hoge hekken. Vanaf nu kunnen ze volwaardig hun plaats in nemen in het straatbeeld en hierdoor ook met elkaar verbonden worden.

1
Foto workshop met
volwassenen 1

2
Analyse directe
omgeving

Analyse: indirecte omgeving

Om de indirecte schoolomgeving te bestuderen organiseerden we een workshop met lokale actoren, maakten we een wandeling met de leerlingen van klas 5 en analyseerden we de inplanting van de school in zijn bredere omgeving. Het nieuwe Goodmove plan diende als leidraad om de mogelijke wegstatuten te bepalen.

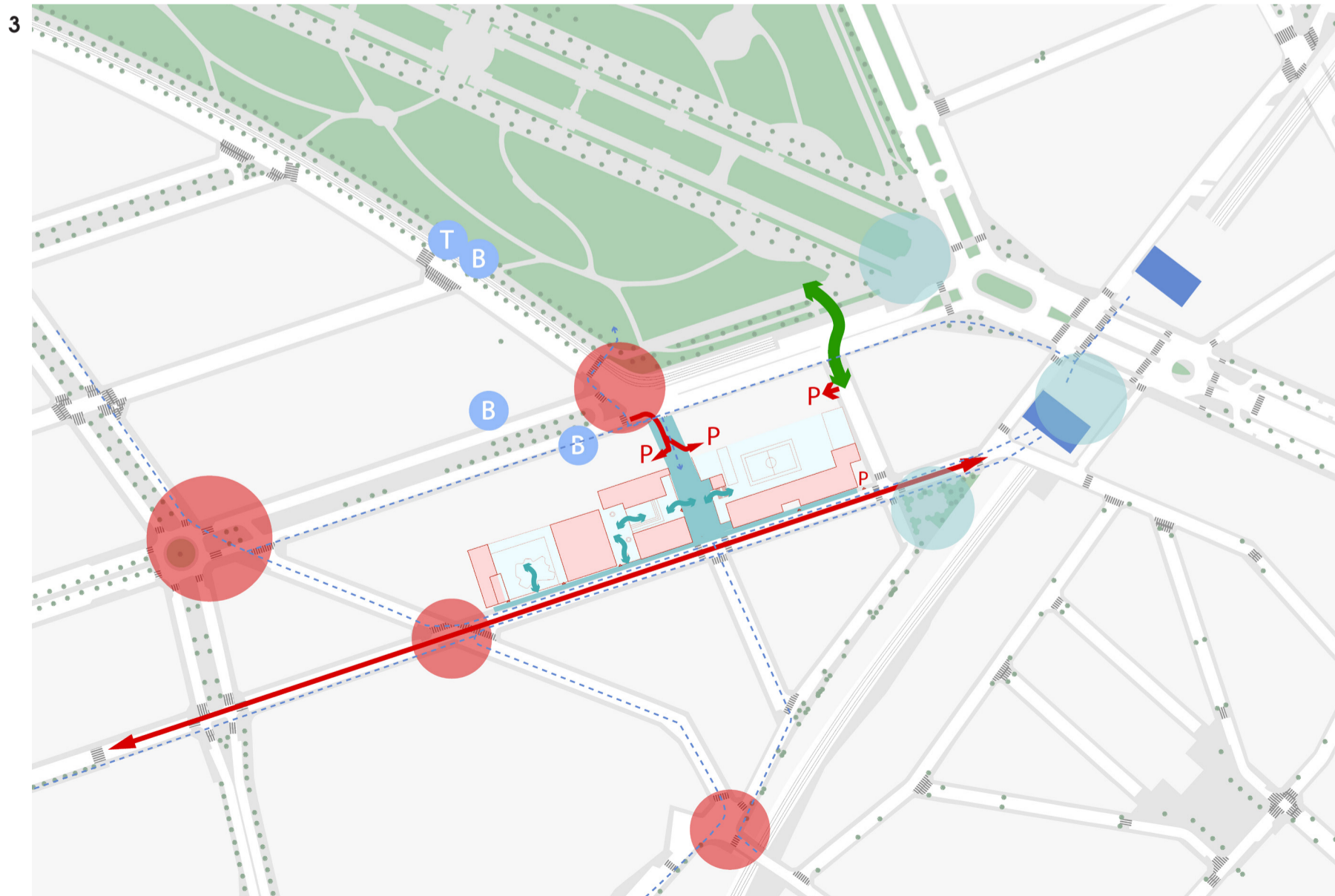
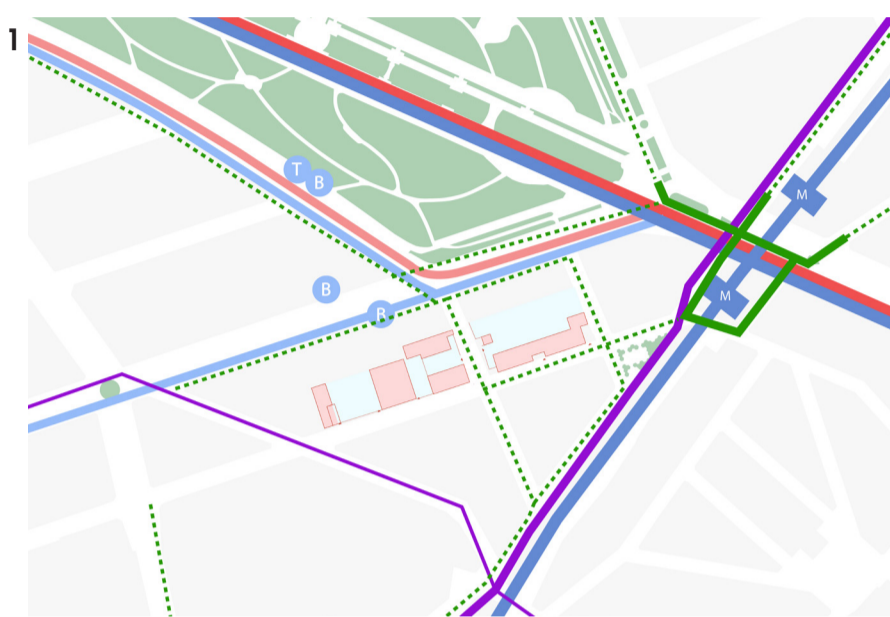
Om te weten wat de mogelijkheden zijn voor de toekomstige schoolomgeving was het belangrijk de school in perspectief te plaatsen met zijn omgeving. Wat zijn de belangrijkste trajecten van en naar de schoolomgeving? Waar verzamelen leerlingen na de schooluren? Hoe zit het met de veiligheid van de belangrijkste kruispunten? Wat vinden de leerlingen van hun schoolomgeving? Welke andere functies bevinden zich in de buurt van de school en wat zijn hun noden? Welk statuut krijgt de straat volgens het Goodmove plan?

Tijdens een eerste workshop met betrokkenen bestudeerden we samen het plan van de ruime omgeving. Hier uit bleek dat de wandelroutes richting metrostation Simonis en de tramhalte Besme druk gebruikte trajecten zijn, en dat deze niet voldoen aan verschillende veiligheidsvoorwaarden. Zowat alle kruispunten in de buurt werden als gevaarlijk beschouwd. Een veilige voetgangersverbinding richting park is onbestaande en er is veel motivatie en vraag naar een veiligere, voetgangersvriendelijkere schoolbuurt.

Het goodmove plan categoriseert zowel de Dapperen als de Felix van de Sande straat als wijkniveau voor auto's. Voor voetgangers worden ze zelfs in de categorie comfort geplaatst. Er is een duidelijke interesse om de wijk te verzachten en de plaats van de auto te verkleinen.

Met de leerlingen van het 5e leerjaar werd een verkennende wandeling georganiseerd. Zij deelden met behulp van emoticons welke plaatsen ze als aangenaam, gevaarlijk of onaangenaam ervoeren. Over het algemeen werd de wijk als

weinig aangenaam ervaren. Er is een gebrek aan kwalitatieve verblijfruimte, de auto neemt enorm veel ruimte in en de rechte lange lanen zorgen voor hoge snelheden. De kruispunten zijn gevaarlijk en in slechte staat. Bovendien is er geen enkele echte voetgangersverbinding richting het metrostation of het park. De drukste trajecten.

1
Analyse wegenspecialisatie GoodMove

2
Foto workshop met leerlingen

2
Analyse indirecte omgeving

Ontwikkelen scenario's: ambitieniveau

Samen met de school, de gemeente, de betrokkenen en de leerlingen werden meerdere scenario's ontwikkeld om te onderzoeken welk eindbeeld men voor ogen had. De noden en dromen van de verschillende partijen werden aan elkaar getoetst en samen werd een ambitie ontwikkeld voor de evolutie van de schoolomgeving, op korte en lange termijn.

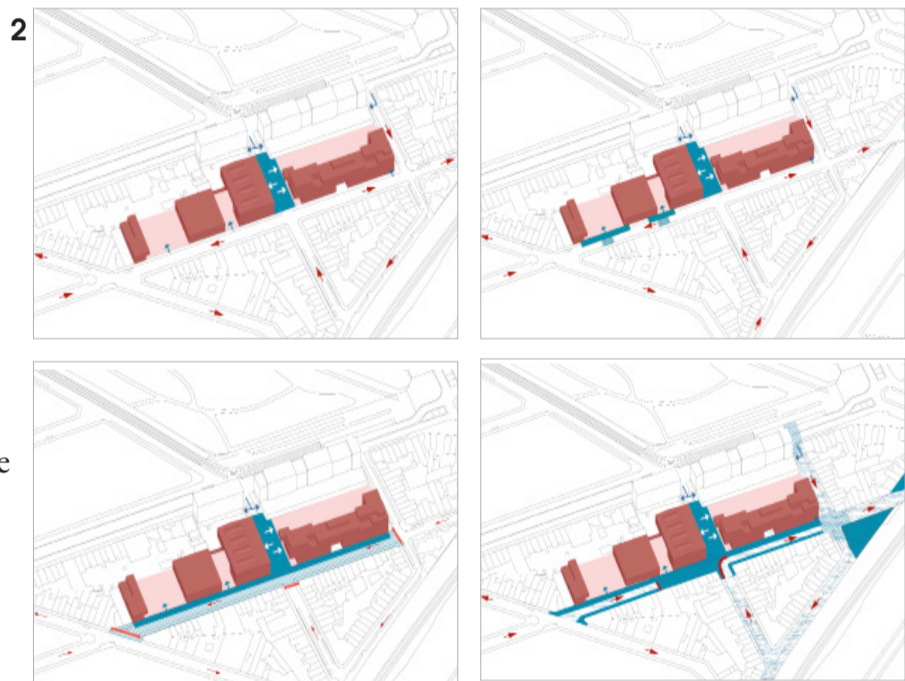
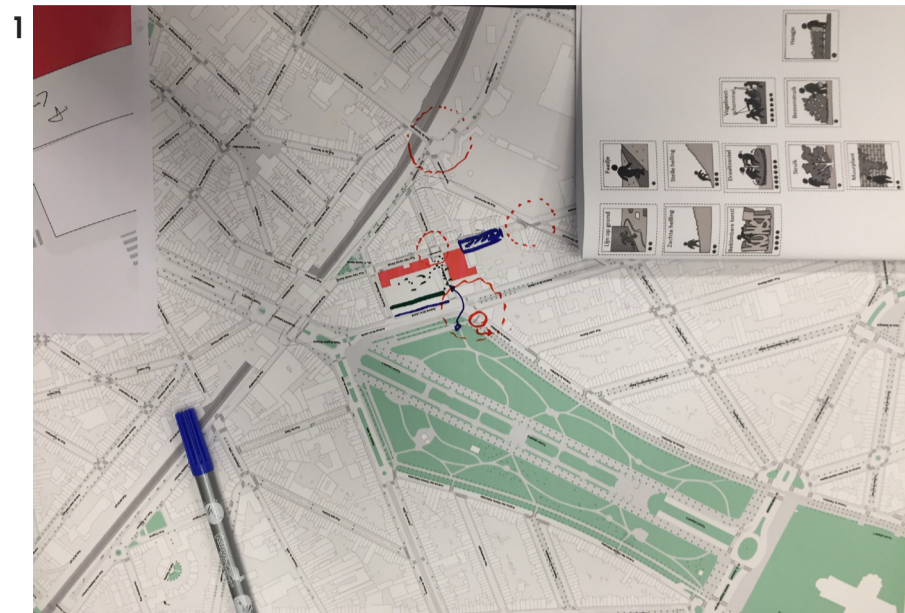
Uit de workshops bleek dat mobiliteit een belangrijke sleutel zou zijn voor dit project. Door het doorgaand verkeer uit de wijk te halen, zouden we erin kunnen slagen om zachte verbindingen te creëren doorheen de wijk, en de schoolomgeving toegankelijk te maken vanuit het metrostation of het park.

Allereerst stond de ambitie voorop om de Dapperenstraat autovrij te maken. Deze eerste interventie permiteert meteen de creatie van een genereuze publieke ruimte voor de ingang van de secundaire school.

Dit volstond echter niet om ook de ingang naar de lagere school te verbeteren. Daarom werd er voorgesteld om ook deze straat herin te richten. Door de parkings aan de kant van de scholen te verwijderen, ontstaat er de mogelijkheid om publieke ruimte van het Dapperenplein door te trekken naar een breed voetpad. Ter hoogte van de schoolpoort kan de brede stoep worden ingericht als een volwaardig schoolvoorplein.

Maar zelfs dan bleven de trajecten tussen de scholen en het openbaar vervoer een pijnpunt. In het ultieme voorstel wordt heel de wijk heringericht in het voordeel van de zwakke weggebruiker. Dit kadert tevens in de filosofie van Goodmove om doorgaand verkeer te weren uit de woonwijken en te centraliseren op grote assen.

Om in dit opzet te slagen moet de mobiliteit echter bekeken worden op een grotere schaal. Dit is een opdracht buiten het bereik van deze studie, en dus wordt een voorstel uitgewerkt, dat een filosofie naar voren schuift. Achteraf is het mogelijk deze uit te voeren, gedeeltelijk of helemaal, adaptief aan een nieuw en ambitieus mobiliteitsplan voor de rest van de gemeente en het Gewest.

- 1 Foto van plan tijdens workshop volwassenen
- 2 Verschillende voorgestelde scenario's mobiliteit
- 3 Synthese ambities

Ontwikkelen scenario's: Inrichting

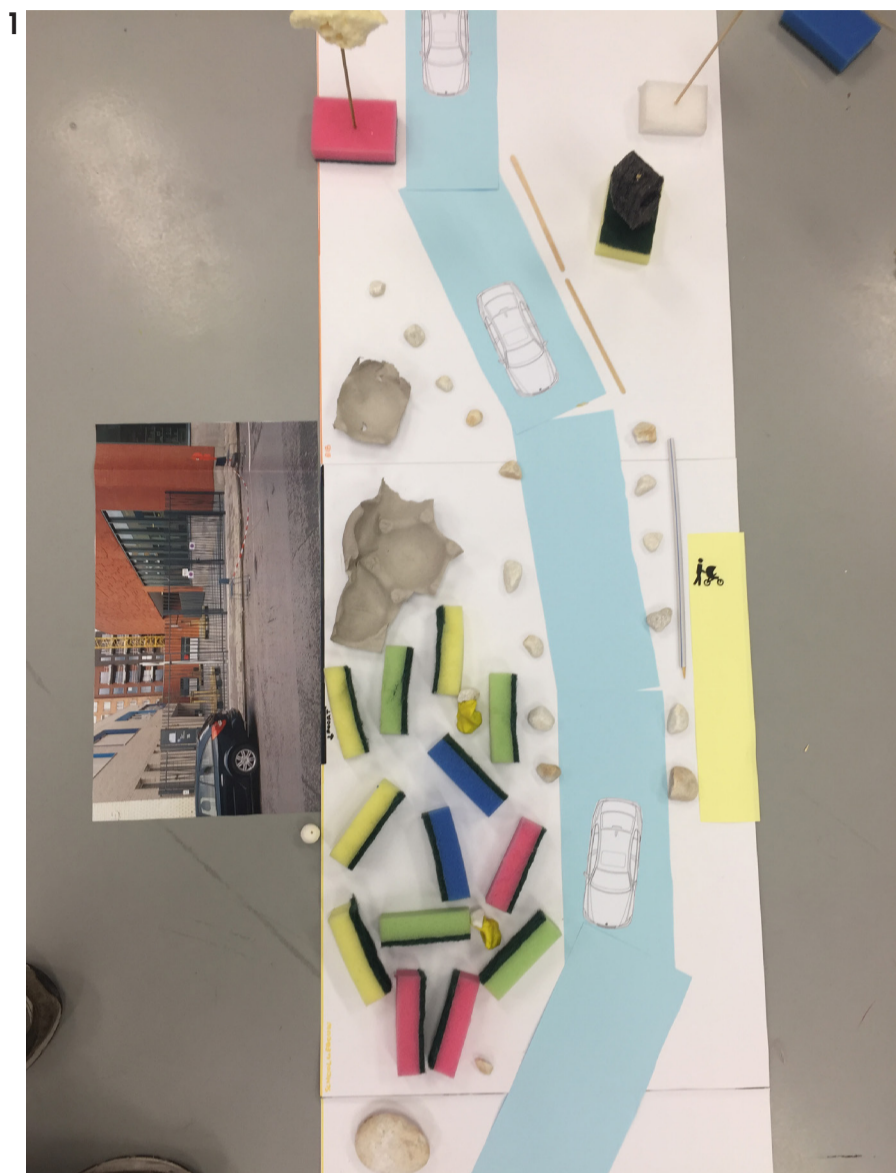
Tijdens een workshop met de leerlingen van het 5e leerjaar probeerden we meer te weten te komen over hoe de leerlingen hun schoolomgeving zelf wilden inrichten. Door hen voorbeelden te laten quoteren ontdekten we wat wel en niet in de smaak viel. Zelf gingen ze aan de slag met maquettes en bouwden ze in groepjes hun ideale schoolstraat of -plein.

Door verschillende voorbeelden te tonen van allerlei interventies op het vlak van vergroening, meubilair, straatinrichting of signalisatie informeerden we naar welke interventies hen het meest aanspraken. Om de algemene kwaliteit van de schoolomgeving te verhogen, dienen er richtlijnen worden geformuleerd voor meerdere kwaliteitsparameters.

Vooraf voorbeelden die afwijken van het alledaagse, en met sprekende kleuren genoten snel de voorkeur van het kritische publiek. Ook zelf kwamen ze op de proppen met fantasierijke voorstellen, die telkens een gemis aan kwalitatieve gebruiksruimte lieten blijken. De vernieuwde speelplaats zou te weinig ludieke capaciteit bevatten, en dit weerspiegelde zich op hun voorstellen voor de open ruimte. Ook bij de volwassenen was er vraag om veel infrastructuur te voorzien in de publieke ruimte. Van voetbalkooien, tot doelhoven, fitnessparcours, potagers, fietsherstelpunten of klimmuren.

De publieke ruimte rondom de school omgeving, blijft echter vooral ook publieke ruimte. Om deze twee met elkaar te verzoenen zouden we voorstellen om suggestief meubilair op maat te integreren. Multifunctioneel meubilair waar groepen jongeren samen op kunnen zitten of spelen, speelse stalen buizen die zowel als turn- of dansparcours kan dienen, of gewoon als leunpaal, of grote platformen die kunnen dienen als grote ligbanken en als podium.

In dit specifiek geval is er weinig nood aan overdekte wachtruimte voor de ouders, omdat de schoolspeelplaatsen dit al voorzien.

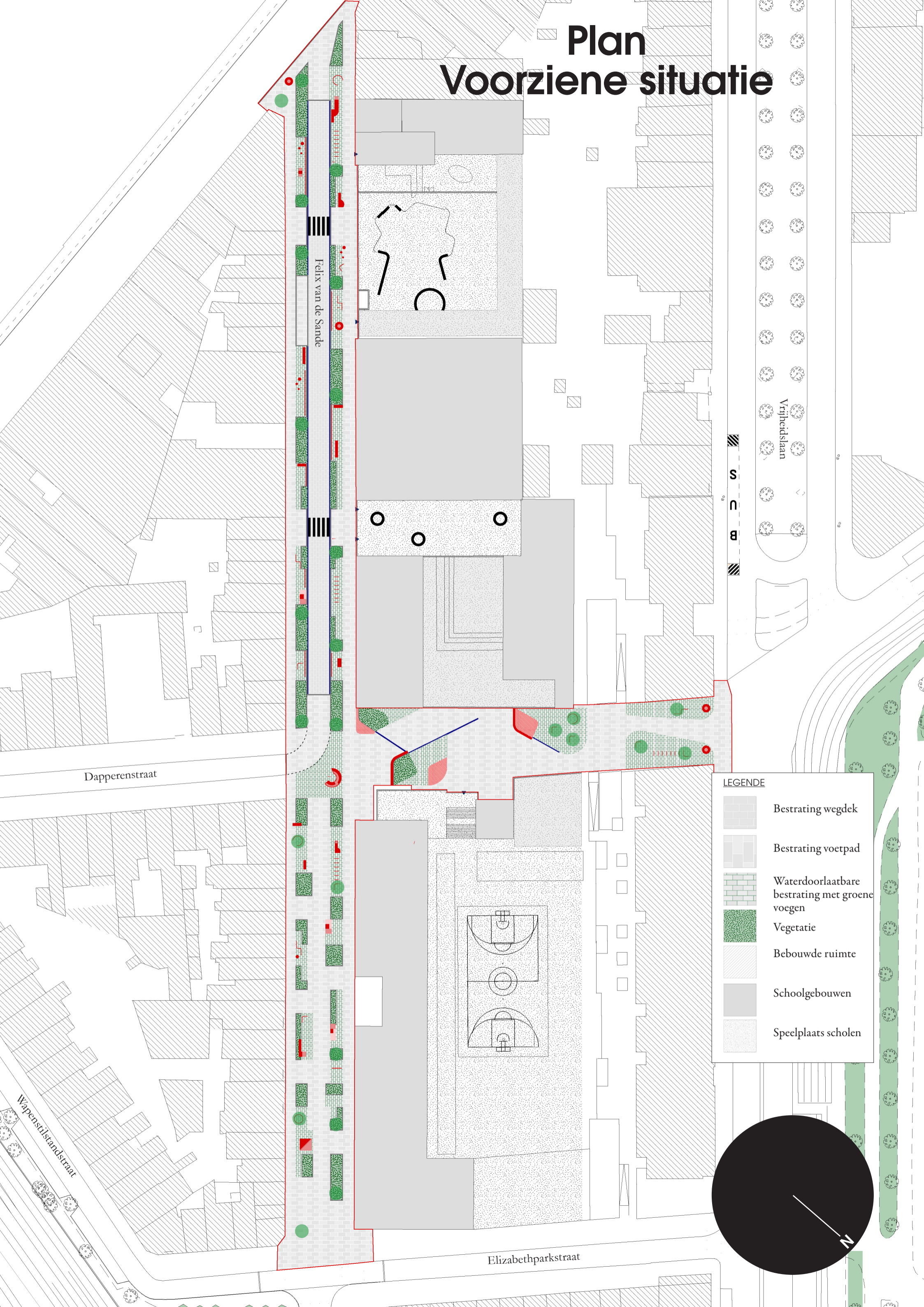

1
Foto van maquette

2
«Peanuts» door
Sarah & Charles

3
Meubilair, Suède36

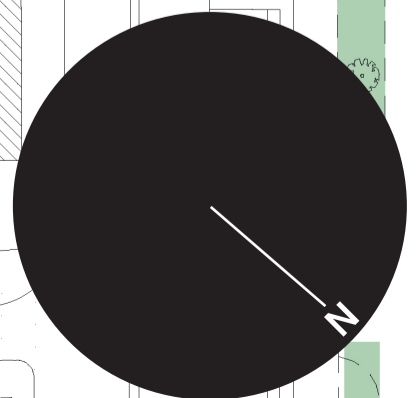
Plan Voorziene situatie

S
U
B

Vrijheidslaan

LEGENDE	
	Bestrating wegdek
	Bestrating voetpad
	Waterdoorlaatbare bestrating met groene voegen
	Vegetatie
	Bebouwde ruimte
	Schoolgebouwen
	Speelplaats scholen

S
U
N
B
A

Het project verdeelt de site in 3 zones; De dapperenstraat wordt een volwaardig plein, tussen dit plein en de metro wordt de Felix van de Sandestraat ingericht als een woonerf en het ander deel van de straat wordt ingericht als een éénrichtingsstraat met ruime voetpaden.

Felix van de Sande: Schoolvoorplein

De vernieuwde Van de Sandestraat herbergt een heraangelegd voorplein dat zowel de lagere school als de crèche bedient. Op vraag van de bewoners werd er hier geopteerd voor een straatprofiel waarbij de voetpaden visueel en fysiek gescheiden worden van het rijvak. Deze scheiding neemt meerdere vormen aan: Een dicht beplante zone, witte hekken, meubilair of een fietsenstalling. Om de schoolingangen te beschermen wordt er gekozen om het zebrapad niet in de lijn van de ingangen te leggen. Zo wordt er vermeden dat kinderen meteen de straat op hollen als ze het schoolterrein verlaten. De voorpleinen van scholen worden ingericht met ludiek meubilair, maar toch wordt er voldoende ruimte bewaard zodat een vlotte doorgang verzekerd blijft tijdens schoolse piekmomenten. Iets verderop wordt er wel groter meubilair voorzien waar ouders hun kids kunnen opwachten. Het meubilair werd zo ontworpen dat er door meerdere personen tegelijk kan worden van geprofiteerd.

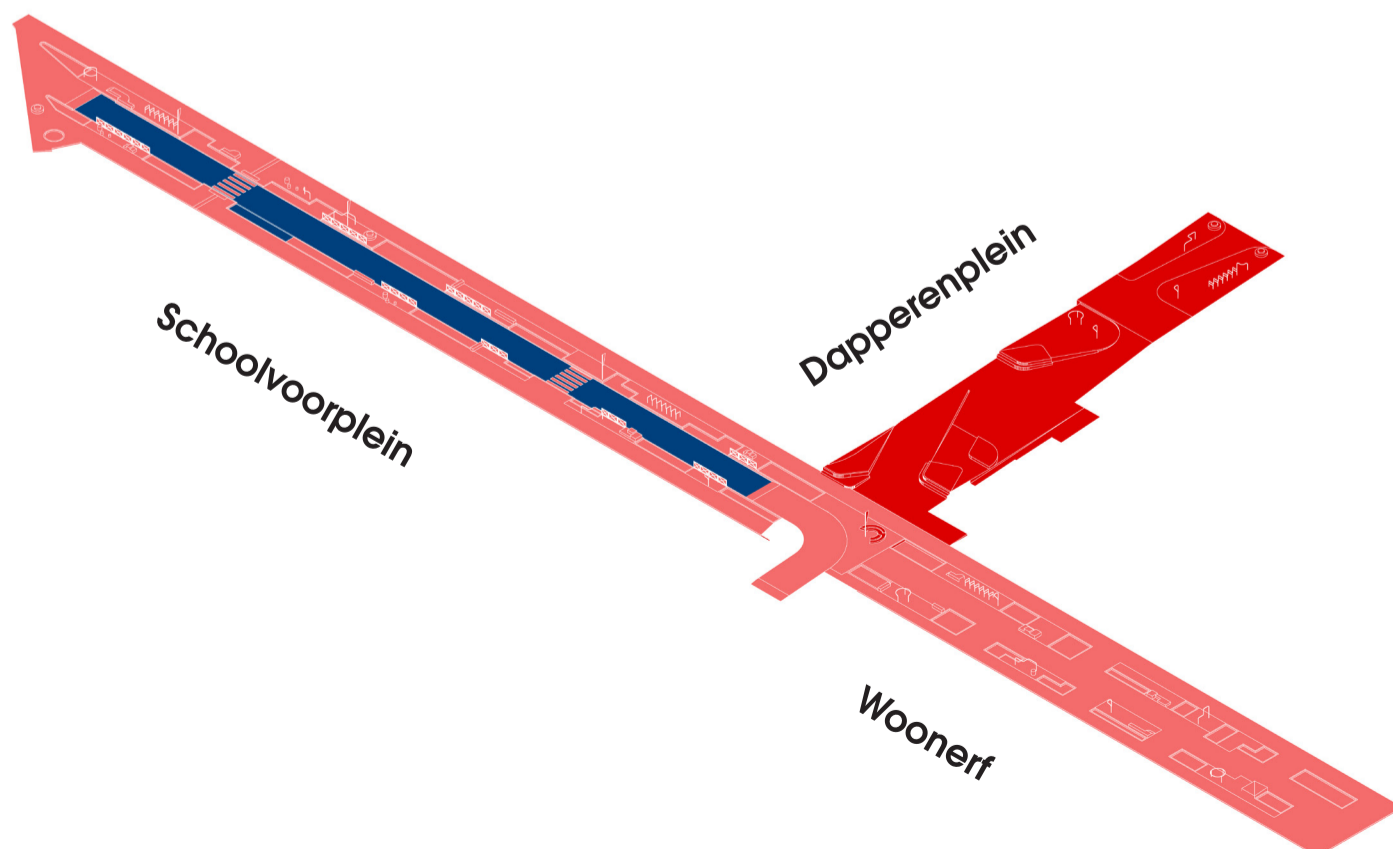
Felix van de Sande: Woonerf

Tijdens de workshops werd het duidelijk dat de assen naar het openbaar vervoer van Simonis en Besme drukke trajecten zijn door de wijk. Om de leerlingen van het secundair een veilig parcours te bieden stellen we voor om deze as zo veel mogelijk te verzachten. Door haar aan te leggen als een woonerf zetten we de aanwezigheid van de zachte weggebruiker optimaal in de verf. Lokaal auto verkeer is toegelaten, maar wordt niet aangemoedigd. De weg is voldoende breed om een vlotte doorgang te bieden voor zowel fietsers als voetgangers. Bovendien vormt de as op deze manier een natuurlijke verbinding met het Felix van de Sande pleintje, een graag bezochte plaats na de schooluren. De verbinding richting

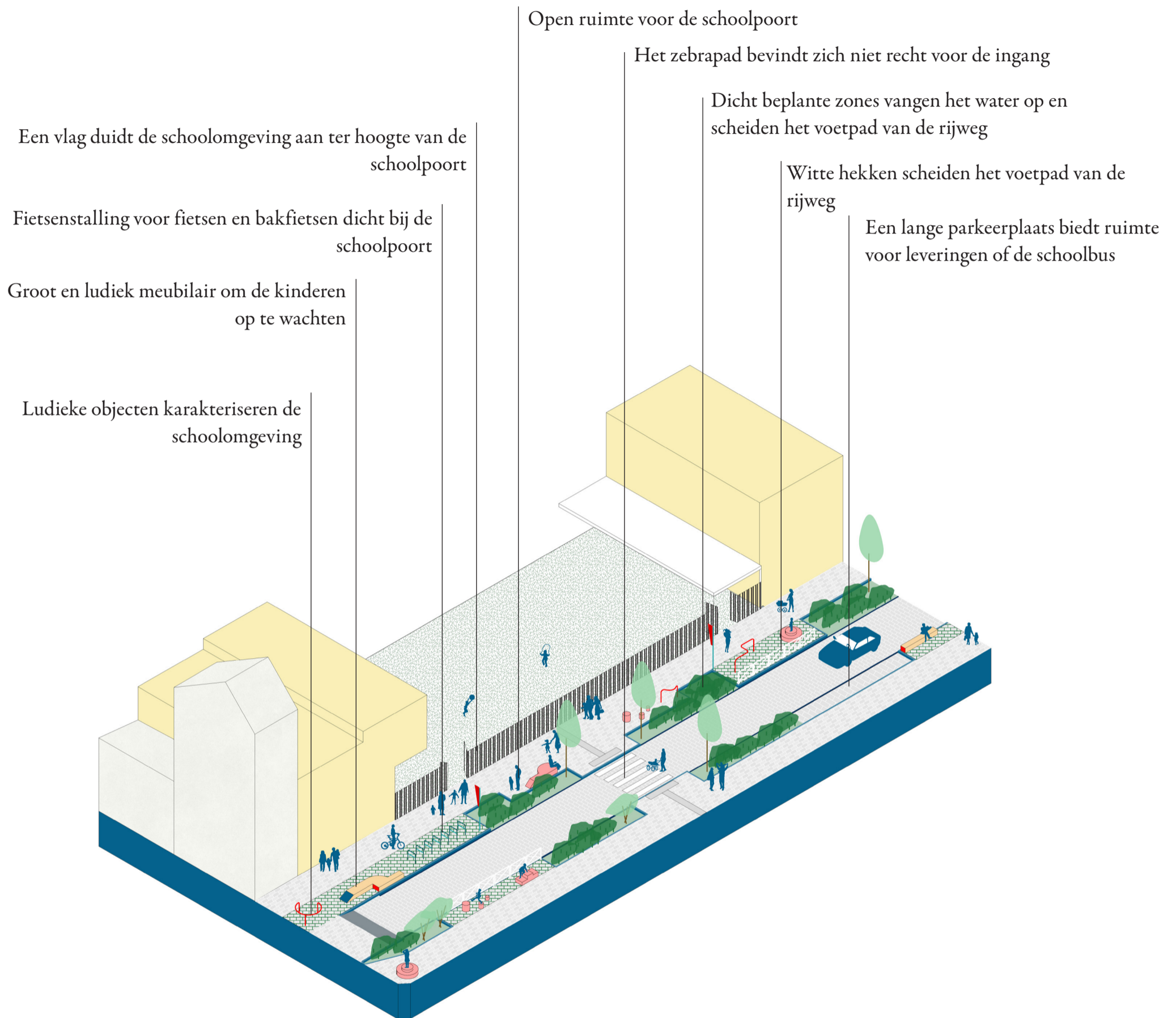
Besme ligt buiten onze perimeter, maar kan ook dusdanig worden aangepakt in de toekomst.

Dapperen: voetgangerszone

De Dapperenstraat wordt omgevormd tot een genereuze autovrije ruimte. Het nieuwe plein verbindt niet enkel de gebouwen van de scholen, de bib en de chiro, het vormt ook een zachte verbinding richting het Elizabeth park. Het ontwerp van het plein speelt in op het hoogte verschil tussen de Van de Sande straat en de Vrijheidslaan. Door 3 horizontale plateaus te integreren in de helling creëren we een nieuw reliëf. Een reliëf dat antwoorden biedt op de verscheidene noden van de ruimte. Het afstromende regenwater wordt opgevangen in de diepe beplante zones op het eind van elk plateau, die door een gleuf op het oppervlak met elkaar verbonden worden. De 'kliffen' van de plateaus overbruggen telkens een kleine meter en bieden zo de ideale gelegenheid om lange zitbanken te integreren in het landschap. Aan de ingangen van de scholen vinden we 2 grote houten platformen terug. Deze bieden zit en speelruimte voor wachtende ouders of schoolgaande jeugd. Richting Vrijheidslaan wordt er een opening vrijgehouden zodat de parking bereikbaar blijft. Door er bomen te planten met speeltuigen er rond verdoezelen we dit gebeuren visueel en versterken we de zachte intenties van de ruimte.

Felix van de Sande: Veilige schoolpoort

Felix van de Sande: Veilige schoolpoort

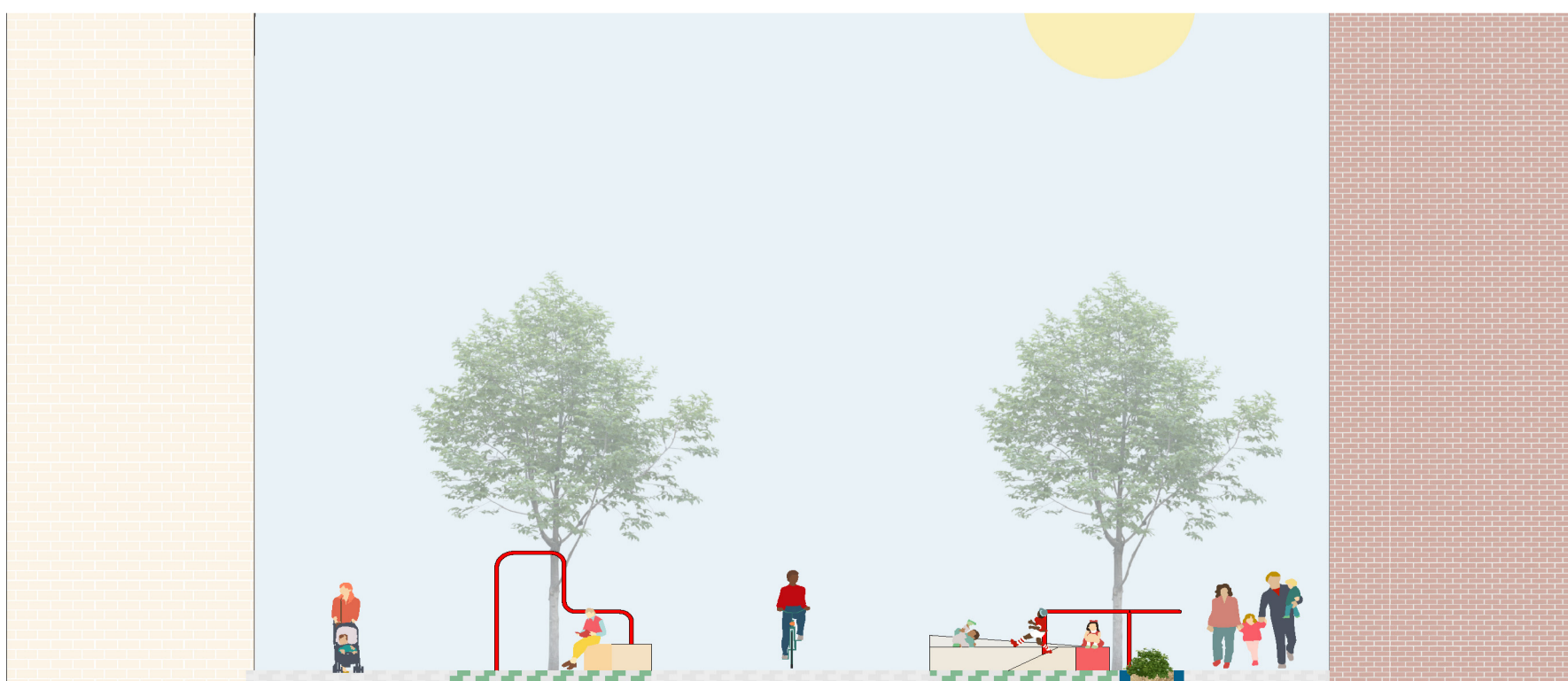
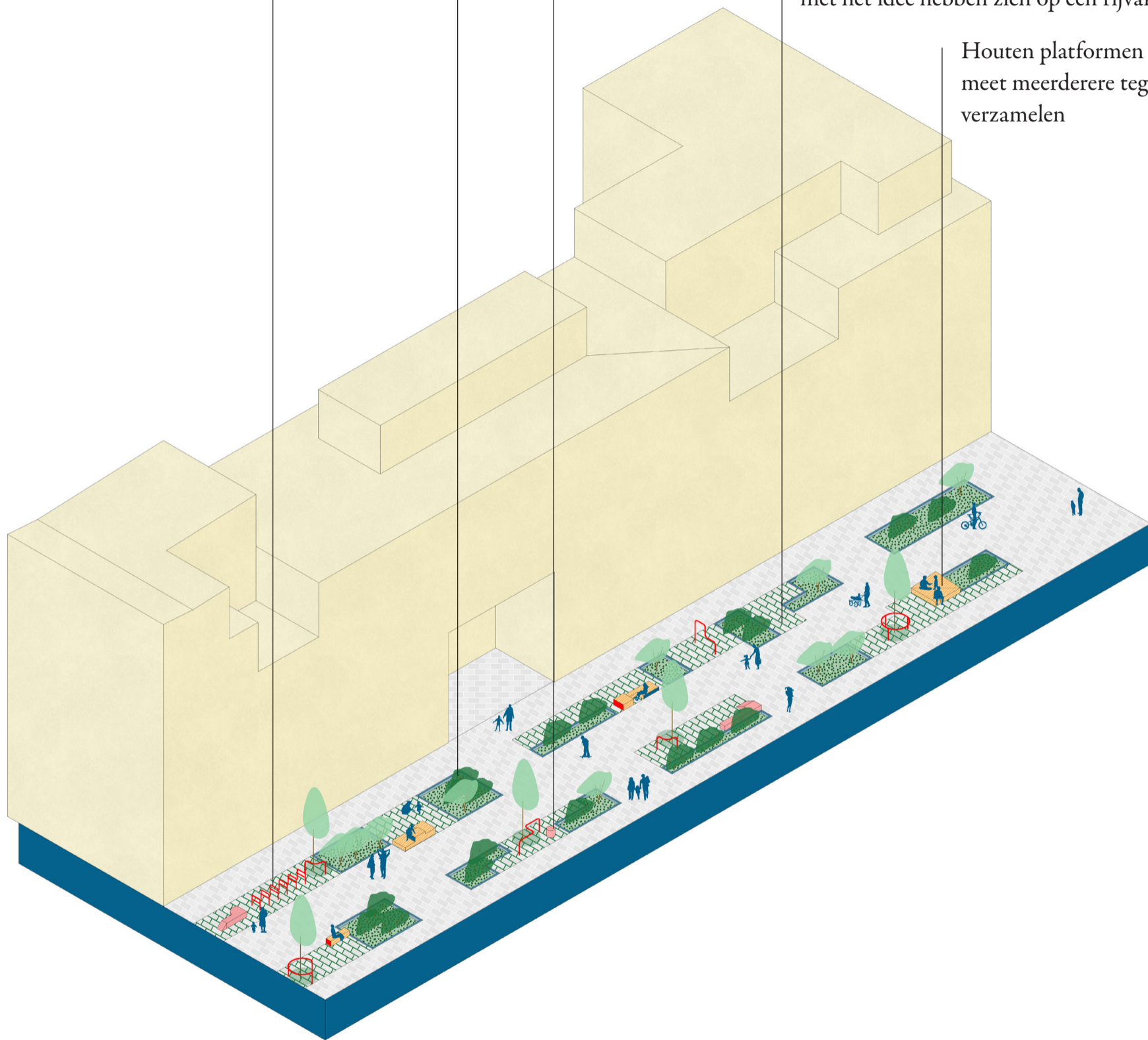
Stalen U-vormige fietsrekken in zelfde RAL als stalen
sculpturen bieden plaats voor gewone en cargo fietsen

Diep beplante zones om het regenwater op te vangen

Ludieke objecten karakteriseren de schoolomgeving

De hiërarchie van de ruimte is diffuus waardoor auto's
niet het idee hebben zich op een rijvak te bevinden.

Houten platformen waar jongeren
met meerderere tegelijk kunnen
verzamen

Dapperen: Voetgangerszone

Ludieke objecten karakteriseren de schoolomgeving

Bomen versterken het zacht karakter van de ruimte

Grote houten platformen aan de ingangen van de scholen

Gleuven in het oppervlak leiden het afstromend regenwater in de goede richting

Diep beplante zones om het regenwater op te vangen

Lange banken geïntegreerd in het landschap

